

ЈЕДНОЗНАЧНЕ И ВИШЕЗНАЧНЕ РЕЧИ. ПОЛИСЕМИЈА И ХОМОНИМИЈА

Српски језик броји преко 140000 речи и израза што га сврстава у ред богатијих и развијенијих језика.

СИНОНИМИ – ученик-ђак; рећи-казати; домовина отаџбина
речи различитог облика, али истог или сличног значења

АНТОНИМИ – брз-спор; светлост-тама; младост-старост
речи које имају супротно значење

ХОМОНИМИ – сто (број)- сто (комад намештаја); крај (предлог)-
крај (именица)

речи истог облика, али различитог значења

ПАРОНИМИ – зацрвенети-зацрвенити

Љубимац-љубитељ новинарски-новински

Речи сличног, готово идентичног гласовног састава, али различитог
значења

ДЕМИНУТИВИ прст-прстић; кућа-кућица; нос-носић

Именице са умањеним значењем

АУГМЕНТАТИВИ капа-капетина; нос-носина; глава-главурда

Именице са увећаним значењем

Речи могу бити **ЈЕДНОЗНАЧНЕ** и **ВИШЕЗНАЧНЕ**.

Маказе- метална алатка за резање материјала; двокраки орган код ракова; доћи у неповољну ситуацију (нпр.у саобраћају); у спорту- доћи у специфичну ситуацију приликом ударања лопте...

Лист- орган биљке, лист папира, новине, пљоснати комад метала, морска риба, задњи мишићни део потколенице.

Од основних значења речи **МАКАЗЕ** и **ЛИСТ** настала су остала значења тих речи.

Именом појмова који су нам познати назвали смо друге појмове или њихове делове који немају посебна имена, а **СЛИЧНИ** су им по **ОБЛИКУ** и **ОПШТИМ ОСОБИНАМА**.

Појава да једна реч има више повезаних значења назива се **ВИШЕЗНАЧНОСТ** или **ПОЛИСЕМИЈА**.

Кисеоник – м. хем, хемијски елеменат (О), безбојан гас без укуса и мириса, неопходан за дисање и горење.

Колико значења има реч кисеоник?

Једно.

Како зовемо речи које имају само једно значење?

Једнозначне речи

Зуб – 1. м. анат. Једна од клинастих или плочастих кошчица у вилицама човека и већине кичмењака које служе за кидање и ситњење хране. 2. оштрији изрезак или зарезак на разним предметима (тестери, чешљу и сли.). 3. Оштра избочина стене налик на зуб.

Колико значења има реч зуб?

Три

Ради се, дакле, о вишезначној речи.

Речи некад нису употребљене у свом основном значењу.

Осмаци су ове године на **раскрсници**.

Он је **мозак** одељења.

Ове речи имају другачија, пренесена значења. Добили смо **метафорична значења речи** (сличност по особинама).

Метафора – стилска фигура; преношење имена једног појма на други појам на основу сличности међу њима.

Појео сам цео **тањир**.

Школа је данас на излету.

Ове речи нису у свом основном значењу.

Уопштавање основног значења, основно значење речи логично је повезано са подразумеваном наменом – **МЕТОНИМИЈСКО ЗНАЧЕЊЕ**.

МЕТОНИМИЈА – стилска фигура, преношење имена једног појма на други појам на основу њихове логичне повезаности.

НОВЕ РЕЧИ

1. Творбом или преузимањем из другог језика
2. Постојећима се дају нова значења

Компјутер, рачунар, миш (ново значење)

Најважнија особина вишезначних речи:

сва значења су повезана са основним значењем речи. Једино тако се може уочити разлика између полисемије и хомонимије. У полисемији речи су повезане значењем. У хомонимнији речи су без икакве повезаности по значењу.

ХОМОНИМИЈА (- две исте речи; различита и ничим повезана значења)

Туш (за туширање)

Туш (за цртање)

Град (насељено место)

Град (атмосферска појава)

ПОЛИСЕМИЈА (- једна реч; више различитих значења повезаних сличностима)

Глагол пузити – кретати се по некој подлози не одижући тело

- расти обавијајуће се око нечега

ДОМАЋИ ЗАДАТАК

Радна свеска стр.127, 128, 129 и 130. задаци 6, 7,8, 10, 11,12, 13, 14,15,16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 и 23.

Ученици који прате наставу на даљину шаљу ми домаће задатке на мејл до петка.

Поздрав!

Наставница